

جای خالی اقتصاددانان

احمد دوست حسینی

بیماری مزمن اقتصاد کشور باز رو به وخامت گذاشته است. شرح حال، علائم بالینی و روند ناخوشی آن، دغدغه‌میز و نگران‌کننده است. اظهارات مقامات، سخنان نمایندگان مجلس در جلسه علنی روز سه‌شنبه ششم شهریور ماه و توضیحات رئیس‌جمهور محترم، نوشته‌ها و گفته‌های اقتصاددانان و صاحب‌نظران از طیف‌های مختلف فکری و حال و هوای جامعه، هر یک به‌زبانی گواه بر این امر است. به‌بیانی قوی است که چملمگی برآند. شواهدی چون؛ جهش نرخ ارز در یک سال گذشته، تشدید خروج سرمایه‌از کشور، خروج دوباره عفریت تورم از کمین گاه، رنگ‌باختگی سفره مردم، رانده شدن پنج دهک (نیمی) از جمعیت کشور به جرگه افشار آسیب‌پذیر جامعه (نقل به مضمون گفته معاون رئیس‌جمهور و رییس سازمان برنامه و بوجه کشور)، بزرگ شدن فساد و آلوده شدن برخی مسوولان بالای کشور به فساد (به گفته معاون اول رئیس‌جمهور) گزاره فوق را به مرحله شهودی رسانده و بی‌نیاز از ارائه آمار و ارقام ساخته است. جهش نرخ ارز، یکی از چهار پیامد نامیمون سیاست‌های ناسازگار اقتصادی که در سال‌های پایانی دولت دهم تجربه شد در سال اول دولت دوازدهم نیز تکرار شده است و بیم آن می‌رود که تورم بالا، منفی شدن نرخ رشد اقتصادی و تشدید بیکاری نیز که همواره مورد ایراد و نقد مقامات دولت آقای روحانی بوده در سال‌های پیش‌رو تکرار شود. خلاصه آنکه وضعیت اقتصادی کشور به آستانه‌ای نزدیک شده که رییس‌جمهور محترم در جلسه پاسخ به سوالات اقتصادی نمایندگان مجلس، از سوگند جلاله کمک می‌گیرد تا به مجلسیان و مردم بیاوراند که اقتصاد در بحران نیست. سوال این است که آیا این ناخوشی‌های تکراری، پیش‌بینی‌پذیر و قابل پیش‌گیری نبوده است؟ چه عوامل ساختاری، سیاستی و تحریکی و با چه نسبیتی در باز تولید این شرایط نقش داشته‌اند؟ دولت در پدیدآوردن این شرایط، چه نقش و سهمی داشته و برای برون رفت از این مخمصه چه باید بکند؟ مستندات موجود از بیانات و نوشته‌های صاحب‌نظران و اقتصاددانان، از جمله نامه تعدادی از اقتصاددانان در آستانه تشکیل دولت دوازدهم، و به‌ویژه مطالب و تحلیل‌های انتشار یافته در همین روزنامه، به‌مراتبی این وضعیت را پیش‌بینی کرده، هشدار داده‌و راهکارهایی برای برون رفت از مشکلات ارائه داده‌اند که متأسفانه یا ناشنیده مانده و با بهنگام شنیده نشده و خسارتی به‌بار آورده است. یکی از مهم‌ترین پیشنهادهایی که در آن زمان شنیده نشد، توصیه به تشکیل تیم اقتصادی قوی، تیزبین و هماهنگ در رویکرد و کارکرد اقتصادی بود. اکنون که دولت بنا به تکلیف قانونی و برای باز یابی اعتبار و بازسازی اعتماد و برون رفت از مشکلات باید تیم اقتصادی خود را ترمیم و تکمیل کند، ضرورت دارد سواس به خرج دهد تا اعضای انگشت‌شمار این تیم اقتصادی از میان اقتصاد خوانده و نخوانده‌های خود شیفته و متوهم و اقتصاددانان تحلیلگر ولی ناآشنا با شرایط و محدودیت‌های میدانی انتخاب نشوند. تیم اقتصادی باید با افزودن اقتصاددانان تحلیلگر، تیزبین، جست‌وجو گر، مشورت‌پذیر، نفوذناپذیر، فسادستیز و عمل‌گرا تکمیل و ترمیم شود تا قادر باشد با بهره‌بردن از ظرفیت دانش اقتصادی کشور کشتی اقتصاد را از تلاطم این امواج‌رهایی بخشد و بساط اهر بمنان خانمان سوز فقر و فساد را برچیند. البته نا گفته پیداست که این گوه‌ران کمبایند ولی می‌توان همت کرد و با در جاتی آنها را یافت که اکسیر زمانه‌اند، به‌فرموده مولوی: گفتند یافت می‌نشود چست‌هایم ما/ گفت آنکه یافت می‌نشود آنم آرزوست. تیم اقتصادی از این جهت باید تا این اندازه قوی باشد که بتواند از میان تنگ‌سخه‌های متفاوت و بعضا مغایری که اتفاقا از سوی اقتصاددانان طیف‌های مختلف که عموماً از سر دلسوزی ارائه می‌شود، طرح جامعی تنظیم کرده، به‌اجرا گذارد. اختلاف نظر بین اقتصاددانان غیر منتظره وی خریدار نیست و از همین‌رو است که در فضای اقتصادی دنیا «ایسم»‌هایی چون کاپیتالیسم، لیبرالیسم، نتولیبرالیسم، سوسیالیسم و کمونیسم پدیدار شده، به‌آزمون گذاشته شده و بسته به قوت وضعف بنیان اندیشه‌ای و دست‌آورد عملی‌شان ماندگار شده یا نه تاریخ پیوسته‌اند. در کشور ما هم نظریه‌های «اقتصاد دولتی» و «اقتصاد رقابتی» رواج داشته و هر یک مدافعان و منتقدانی دارد. آنچه مسلم است «اقتصاد دولتی» در کشور ما از دیرباز از طریق انحصارات زمان صفویه، نیول‌داری عهد قاجار و انواع مداخلات دولتی قبل و پس از انقلاب اسلامی تاکنون با ضعف و شدت‌هایی حاکم بوده و تبعات و پیامدهای آن را تجربه کرده ایم ولی «اقتصاد رقابتی» به مفهوم درست آن تاکنون در ایران تجربه نشده است.

نقش نظام بانکی در ایجاد و گسترش پدیده فساد اقتصادی

ام‌المفاسد

مهدی الیاسی، روزنامه‌نگار

نادیده گرفتن فساد در بخش بانکی می‌تواند پیامدهای شدید و گسترده‌ای برای اقتصاد داشته باشد، از این‌رو، بررسی این پدیده در هر موسسه و یا نهاد مالی ضروری است. از دیدگاه حقوقی، فساد به معنای استفاده غیرقانونی از اختیارات اداری یا دولتی برای نفع شخصی است. چنین تعریفی از فساد هنگامی جامعیت می‌یابد که قوانین اداری، کامل، شفاف و واضح، فراگیر و عادلانه باشند و برای کلیه مناسبت‌های اداری و دولتی مشخص شده باشند. فساد در سیستم‌های اداری و مالی به فساد مالی و سیاسی تقسیم می‌شود. فساد مالی نقض قوانین و مقرراتی است که در آن رفتار مجریان مبتنی بر ضابطه بوده اما مناسبات شخصی، حزبی، قومی و یا منطقه‌ای جایگزین تصمیم‌های

اقتصادی دولت می‌شود. به بیان دیگر، فساد مالی عبارت است از کلیه سوء رفتارهایی که موجب اختلال در نظم اقتصادی و یا در عملکرد بهینه مراکز اقتصادی و مؤسسات مالی در مقیاس‌های مختلف می‌گردد. مبارزه با فساد در بخش مالی، دغدغه اصلی قانونگذاران بخش مالی، بانک‌های مرکزی و سازمان‌های اجراکننده قوانین است. این نوع از فساد نه تنها یک پدیده جنایی منحصربه‌مزهای کشور نیست؛ بلکه در سراسر دنیا گسترده شده و در دوره‌های زمانی مختلف یک تهدید جدی برای دولت‌ها بوده است. با توجه به اینکه، نظام بانکی در تأمین مالی بخش‌های مختلف اقتصادی نقش پررنگی داشته و همواره سهم بالایی از نظام مالی کشورها را به خود اختصاص داده است؛ هر گونه اختلال یا نارسایی در مدیریت این مؤسسات مالی می‌تواند علاوه بر نقض قوانین عدالت

و حقوق شهروندی، زمینه عملکرد نامطلوب سیستم مالی و سایر بخش‌های اقتصادی را فراهم آورده و اثر نامطلوبی بر رشد اقتصادی داشته باشد. به گونه‌ای که، فساد بانکی در سطح کلان می‌تواند منجر به کاهش مخارج دولتی و افزایش سرمایه‌گذاری در بخش غیرمولد و فعالیت‌های سوداگرانه گردد که کاهش رشد اقتصادی را به دنبال دارد. علاوه بر این، فساد با اثرگذاری بر ترازنامه بانک‌ها می‌تواند عامل مهمی در بروز بحران‌های مالی جهان باشد. ارزیابی پرونده شرکت هانیو در کره جنوبی از جمله مواردی است که بر وجود رابطه قوی و معنادار بین فساد مالی و کیفیت دارایی‌های بانک‌ها، سودآوری و در نهایت بروز بحران مالی اشاره دارند. نتایج نامطلوب حاصل از وجود فساد در بخش بانکداری می‌تواند منجر به گسترش بازار سیاه شود. علاوه بر این، دریافت رشوه مدیران

تاکنون شاخص فساد بانکی در ایران تعریف و پیاده‌سازی نشده و سلامت مالی بانک‌ها صرفاً بر اساس شاخص‌های کمز مورد بررسی قرار گرفته است از این رو، ضروری است شاخصی تعریف و تبیین گردد که در تعریف آن تمام ارزش‌های فرهنگی با وزن مشخص در نظر گرفته شود

بانک‌ها از اشخاص حقیقی و حقوقی می‌توانند زمینه کاهش بهره‌وری و به دنبال آن کاهش رشد اقتصادی را موجب گردد.

عوامل تاثیر گذار در بروز فساد در بانک‌ها را می‌توان به مشکلات برون سازمانی و درون سازمانی تقسیم کرد. به عنوان مثال شاخص حقیقی و حقوقی می‌تواند زمینه کاهش بهره‌وری و به دنبال آن کاهش رشد اقتصادی را موجب گردد.

طبق گفته وی فرمان تمدید حساب‌های فاصله مشخص شده در دوم تا یازدهم شهریور ماه را داده است که باید در این زمینه یادآور شد حساب‌های این زمان عمدتاً سودهای بالای ۲۰ درصد دارند و بانک‌ها در این فاصله مشتریان خود را فراخوانده بودند تا حساب‌های خود را قبل از کاهش نرخ سود تغییر دهند.

به عبارتی اکنون بانک مرکزی مجوز تمدید حساب‌های باسود سپرده بالای ۲۰ درصد سال گذشته را به گونه‌ای به بانک‌ها داده است. از سوی دیگر اینکه اغلب بانک‌ها به‌طور هم‌زمان از چندروز

نمود. مشکلات برون سازمانی می‌توانند به علت محدودیت منابع در مقابل حجم فراوان تقاضای تسهیلات و اعتبار، دخالت‌های متفاوت و بعضاً متعارض برخی دستگاه‌های دولتی در اعطای تسهیلات در بانک‌ها، اعمال نظارت‌های موازی و مکرر، تحریم و ایجاد محدودیت برای بانک‌ها، درآمد دولت و تأثیر آن بر اقتصاد، تحریم‌های بین‌المللی و سایر عوامل متعدد دیگری چون عدم توانایی مجریان در اجرای بهنگام طرح‌ها و مشکلات عدم بازپرداخت باشند. اما، روند افزایشی حجم مطالبات معوق، نارسائی‌های ساختاری، انگیزه پایین کارکنان و بی‌تجربگی برخی از آنها، عدم وجود بانک اطلاعات مشتریان و نظام سنجش اعتبار، عدم طبقه‌بندی مطالبات، مشکلات در پیاده‌سازی قوانین بانکداری از جمله مشکلات درون سازمانی برای بروز فساد در این نهادهای مالی هستند. روش‌های معمول برای فساد بانکی عبارتند از اختلاس، سندسازی، مشارکت در معاملات، پیشنهاد رشوه‌ها، مزایده‌ها، برداشت پول از حساب‌های خاص دولتی به نام مردم و انتقال به حساب‌های اشخاص حقوقی و اختصاص دادن امکانات خاص دولتی به بستگان و آشنایان.

انتظار بر این است که با شناسایی مصادیق فساد مالی در نظام بانکی، شناخت علمی عوامل مؤثر و بسترهای ایجاد فساد در نظام بانکداری و در نهایت ارائه راهکارها و ابزارهای مورد استفاده در پیشگیری از فساد بانکی بتوان گام مثبتی برای ارزیابی فساد و شناسایی روش‌های مقابله با آن برداشت. البته باید به این نکته اشاره داشت که در ابتدا باید میزان فساد و گلوگاه‌های فساد در هر بانک تعیین گردد. بر این اساس می‌توان بانک‌ها را بر اساس فساد رتبه‌بندی کرد و در نهایت تصمیمات مدیریتی بهتری

با توجه به اینکه، نظام بانکی در تأمین مالی بخش‌های مختلف اقتصادی نقش پررنگی دارد؛ هر گونه اختلال یا نارسایی در مدیریت این مؤسسات مالی می‌تواند زمینه عملکرد نامطلوب سیستم مالی و سایر بخش‌های اقتصادی را فراهم آورد و اثر نامطلوبی بر رشد اقتصادی داشته باشد

در راستای حمایت‌های دریافتی از بانک مرکزی اتخاذ کرد. اما نکته این است که چنین شاخص کمی در اقتصاد ایران تعریف نشده است. میزان فساد مالی صرفاً بر اساس شاخص درک فساد که از سوی سازمان شفافیت بین‌الملل برای رتبه‌بندی کشورها اعلام می‌شود بررسی می‌گردد. اما، این شاخص نمی‌تواند معیار مناسبی برای ارزیابی فساد در کشورها باشد. زیرا، از یک سو این مؤسسه صرفاً بر یک جنبه از فساد (رشوه) تمرکز داشته و در برخی کشورها نیز نمایندگی برای جمع‌آوری اطلاعات ندارد.

تاکنون شاخص فساد بانکی در ایران تعریف و پیاده‌سازی نشده و سلامت مالی بانک‌ها صرفاً بر اساس شاخص‌های کمز مورد بررسی قرار گرفته است از این رو، ضروری است شاخصی تعریف و تبیین گردد که در تعریف آن تمام ارزش‌های فرهنگی با وزن مشخص در نظر گرفته شود. سپس، بر اساس شاخص‌های مذکور با آسیب‌شناسی فساد بانکی، گلوگاه‌های فساد در هر بانک به صورت مجزا شناسایی گردیده و در نهایت قوانین و دستورالعمل‌هایی را برای مبارزه با هر بخش تبیین و پیاده‌سازی شود.

گذشته و به دنبال یخشنامه بانک مرکزی برای تمدید حساب‌ها برای افتتاح حساب‌های جدید با سود بالای تا ۲۳ درصد اقدام کرده‌اند نمی‌توانند چندان خودسرانه باشد، به‌رحال باید در این رابطه علامت‌مثمّتی از مراجع بالادستی دیده باشند که اقدام کنند در غیر این صورت اگر این گونه نیست جای سوال دارد که چرا بانک مرکزی در روزهای اخیر مانع از اقدام بانک‌ها برای افزایش نرخ سود در افتتاح حساب‌های جدید نشده و نظارتی بر آنها نداشته است؟

برعکس است. نماینده مردم کرج، فردیس، اشتهارد و آسارا، نقش دلّالی را در گرانی خودرو مهم دانست و گفت: پراید توسط کارخانه با قیمت ۲۲ میلیون تومان وارد بازار می‌شود اما در این بین مافیای دلّالان ۲۳ میلیون تومان یعنی رقیم بیشتر از کارخانه با این همه کارگر، سود می‌برند. وی افزود: دولت در این مدت نتوانست نقدینگی را کنترل کند و این نقدینگی سر از بازارهایی چون خودرو در آورده و چنین وضعیتی ایجاد کرده است.

که دارند هنوز کسی سراغ آنها نرفته و شاید مجلس به سراغ آنها نیز برود.

رئیس کمیسیون صنایع و معادن در ادامه به مشکلاتی که در اقتصاد کشور به خصوص بازار خودرو به وجود آمده است نیز اشاره و اعلام کرد: برخی از این مشکلات ناشی از گمرک و عدم ترخیص قطعات مورد نیاز خودرو سازان است.

وی با اشاره به نقش مردم در گرانی خودرو افزود: در همه جای دنیا وقتی چیزی گران می‌شود مردم آن را نمی‌خرند اما در ایران

جمهور در مجلس کلید خورده بود اما تعداد نمایندگان از حد نصاب خارج شد تا اینکه برای چهارمین بار این کار انجام شد. اکبریان افزود: مجلس شورای اسلامی با حفظ حرمت رئیس‌جمهور پنج سوال از ایشان پرسید که پس از پاسخ آقای روحانی فقط نسبت به یک سوال قانع شد و از پاسخ به چهار سوال دیگر قانع نشد.

این نماینده مجلس شورای اسلامی ادامه داد: البته برخی وزرا هم هستند که باید استیضاح شوند اما به دلیل مافیای تبلیغاتی

رئیس کمیسیون صنایع و معادن:

پراید ۲۲ میلیونی را ۴۰ میلیون نخرید!

ورود به بازار ۲۳ میلیون تومان به قیمت آن اضافه می‌شود.

به گزارش ایسنا، عزیر اکبریان در گفت‌وگو با رادیو البرز با اشاره به سوال از رئیس‌جمهور در مجلس شورای اسلامی گفت: پیش از این سه بار دیگر سوال از رئیس

رئیس کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی، مشکلات موجود در ترخیص قطعات خودرو، مافیای دلّالان و هجوم مردم برای خرید را از عوامل گرانی خودرو دانست و گفت: قیمت کارخانه‌ای پراید ۲۲ میلیون تومان است اما پس از